

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MODERNIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

MODERNIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) zahájil v květnu 2017 realizaci projektu Modernizace odborného vzdělávání (MOV). Projekt se zaměřuje na odbornou a všeobecnou složku vzdělávání na středních odborných školách s cílem podpořit uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Má tak potenciál významným způsobem ovlivnit odborné vzdělávání v ČR.

HLAVNÍ CÍLE

Cestou k dosažení nastavených cílů je zejména modernizace školních vzdělávacích programů (ŠVP). Středním odborným školám bude poskytnuta metodická podpora pro koncipování a úpravy ŠVP a pro realizaci výuky podle nich, která jim umožní zlepšit kvalitu ŠVP a přiblížit je potřebám trhu práce. Projekt se také zabývá propojením počátečního odborného vzdělávání s profesními kvalifikacemi Národní soustavy kvalifikací (NSK) a podporou realizace praktické výuky ve spolupráci se zaměstnavateli.

Hlavními cíli projektu je:

- ▶ modernizovat kurikulum středního odborného vzdělávání ve všeobecně vzdělávací oblasti na úrovni ŠVP a současně podpořit klíčové kompetence žáků pro uplatnění na trhu práce a celoživotní učení;
- ▶ modernizovat kurikulum středního odborného vzdělávání prostřednictvím posílení základů odborného vzdělávání na úrovni ŠVP a současně prohloubit odborné kompetence žáků pro další odborný rozvoj a uplatnění na trhu práce;
- ▶ provázat počáteční odborné vzdělávání s kvalifikační strukturou Národní soustavy kvalifikací;
- ▶ rozšiřovat a zefektivnit možnosti realizace odborného výcviku a odborné praxe žáků středních odborných škol ve spolupráci se zaměstnavateli;
- ▶ navrhnout digitální prostředí pro tvorbu a inovaci ŠVP a sdílení metodických a výukových materiálů;
- ▶ vytvořit modelové sestavy komplexních úloh / vzdělávacích projektů / příkladů dobré praxe a zajistit jejich využití ve vzorku ŠVP.

KONTEXT

Současně s realizací projektu MOV probíhají v kmenové činnosti Národního ústavu pro vzdělávání aktualizace **rámcových vzdělávacích programů (RVP)** pro obory středního odborného vzdělávání. Jedním z východisek pro transformaci požadavků trhu práce do počátečního odborného vzdělávání je užší propojení s Národní soustavou kvalifikací a její uplatnění v kurikulárních dokumentech. Cílem je zvýšit relevanci odborného vzdělávání ve vztahu k požadavkům trhu práce. Proces těchto inovací probíhá podle harmonogramu schváleného MŠMT, který je součástí Návrhu pojetí revizí kurikulárních dokumentů na národní úrovni (RVP) pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání. Prioritou NÚV je rovněž metodická podpora škol, které modernizují výuku, při tvorbě ŠVP v souladu s inovovanými RVP.

Projekt MOV naproti tomu cílí na regionální úroveň. Svě motto „Modernizací odborného vzdělávání k lepší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce“ naplňuje cestou optimalizace **školních vzdělávacích programů**, a to ve 43 vybraných oborech ve čtyřech kategoriích dosaženého vzdělání (E, H, M, LO). Výstupy projektu MOV tedy nejsou součástí revizí/aktualizací RVP zpracovávaných Národním ústavem pro vzdělávání, nicméně souvisejí s nimi. Pro tvorbu výstupů projektu, jakož i pro kmenovou činnost NÚV v oblasti revizí RVP je nezbytná analýza výsledků vzdělávání/učení. Na jejím základě vznikají samostatné výstupy projektu (komplexní úlohy a vzdělávací moduly atd.), které však ve výsledku zapadnou do schématu revizí RVP.

REALIZÁTOŘI A ÚČASTNÍCI

Projekt realizuje Národní ústav pro vzdělávání, jehož pracovníci jsou do projektu zapojeni na pozicích expertů pro střední odborné vzdělávání a metodiků. Mnozí z nich se současně podílejí na revizích rámcových vzdělávacích programů v rámci kmenové činnosti ústavu. Mohou tak využít přehled o změnách plánovaných na národní úrovni do připravovaných výstupů projektu.

Výstupy projektu jsou zpracovávány pro 43 oborů vzdělání, v nichž se připravuje více než polovina (52 %) aktuálně vzdělávaných žáků. Aby projektové výstupy odpovídaly aktuálním potřebám, podílejí se na jejich přípravě také školy zastoupené velkým počtem učitelů.

Školy měly možnost se do projektu přihlásit ve dvou kolech výběrového řízení: na začátku projektu a po prvním roce jeho realizace v souvislosti se zařazením dalších oborů vzdělání. Přihlašovaly se pokaždé do pěti klíčových aktivit projektu:

- ▶ modernizace všeobecně vzdělávací složky;
- ▶ modernizace odborného vzdělávání s využitím modulů a komplexních úloh na základě stanovených společných odborných základů;
- ▶ začlenění profesních kvalifikací Národní soustavy kvalifikací do ŠVP;
- ▶ rozšiřování možností realizace praktického vyučování a zajišťování kvality ve spolupráci se zaměstnavateli;
- ▶ inovace vlastního ŠVP ve vybraných oborech vzdělání.

Na začátku druhého roku realizace projektu se projektu účastnilo na 80 škol ze středního odborného vzdělávání. Jejich zástupci – učitelé pro odbornou, ale i všeobecnou složku vzdělávání – se podílejí na tvorbě projektových výstupů v pracovních týmech podle oborového zaměření odborného vzdělávání, příp. podle vzdělávacích oblastí všeobecného vzdělávání.

Na řešení úkolů projektu se podílejí také téměř čtyři desítky odborníků z firem.

HLAVNÍ VÝSTUPY

Pro 43 oborů středního odborného vzdělávání, které byly vybrány ve vztahu k cílům a obsahu projektu, vznikají výstupy zejména v podobě:

- ▶ **modelových sestav komplexních úloh, vzdělávacích projektů, příkladů dobré praxe** pro všeobecně vzdělávací složku, pro vzdělávací složku širšího odborného základu a pro odbornou vzdělávací složku využívající rozpracované výsledky učení vycházející z NSK pro 4 kategorie dosaženého vzdělání (E, H, M, LO);
- ▶ **65 optimalizovaných ŠVP pro 4 kategorie dosaženého vzdělání (E, H, M, LO)**. Modernizované ŠVP poslouží jako modelové příklady toho, jak s využitím vytvořených materiálů MOV navrhnout a upravit vlastní školní kurikulum a zároveň zachovat regionální a odborná specifika školy a daného oboru.

Projektové výstupy určené školám a jejich učitelům budou publikovány v informačním systému, jehož rozšířená verze vznikne rovněž v rámci projektu MOV. Kromě toho bude vytvořen návrh celkové koncepce odborného vzdělávání a přípravy, která bude zahrnovat návrh modernizace všeobecné vzdělávací složky, odborné vzdělávací složky a odborné vzdělávací složky pro začlenění kvalifikací NSK do školních vzdělávacích programů. Výstupy budou dále zahrnovat metodiku koncipování ŠVP s využitím kvalifikací NSK, včetně jejich zohlednění v obsahu závěrečné zkoušky, a návrh vzorových nástrojů pro hodnocení žáků na základě osobních portfolií. V průběhu realizace projektu MOV se uskuteční také 11 informačních seminářů určených pro střední odborné školy.

MODULARIZACE VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ

Pro střední odborné školy v rámci projektu vznikají vzdělávací moduly, po prvním roce trvání projektu jejich počet přesáhl 300. Školy budou moci využít nové moduly přímo nebo jako inspiraci pro úpravy svých školních vzdělávacích programů – ať už se rozhodnou pro celkovou modularizaci svých programů, nebo jen pro využití vybraných vzdělávacích modulů. Kromě vzdělávacích modulů vznikají také komplexní úlohy, jejichž počet činí ke konci prvního roku trvání projektu více než 200. Komplexní úlohy tvoří konkretizovanou náplň vzdělávacích modulů. Jsou zpravidla prakticky zaměřené a jejich výsledkem je často hmatatelný produkt. Komplexní úloha má nadpředmětový charakter: může propojovat různé oblasti odborné přípravy, ale také odbornou vzdělávací složku se všeobecnou (např. při úloze s tématem studené kuchyně žáci gastronomických oborů posilují vedle odborných i všeobecné kompetence – např. komunikační kompetence při komunikaci v pracovním týmu). Komplexní úlohy i vzdělávací moduly budou v závěru projektu publikovány v aktualizovaném informačním systému, kde budou k dispozici zejména pro pracovníky středních odborných škol i pro další případné zájemce.

FLEXIBILITA VZDĚLÁVACÍCH CEST A PROGRAMŮ

Evropský akcent na flexibilitu vzdělávacích cest významně souvisí s potřebou reagovat na výzvy současnosti i budoucnosti, které přináší globalizace, digitalizace, migrace i stárnutí evropské populace.

NASTAVENÍ ČESKÉHO SYSTÉMU

V dané souvislosti je Česká republika systémově dobře připravena, protože školský zákon nastavil již v roce 2005 dvoustupňovou tvorbu kurikula. Ve fungujícím systému (odborného) vzdělávání tak na středoškolské úrovni existuje pro každý obor vzdělání rámcový vzdělávací program, který plní roli národního kurikula. Od roku 2007 navíc existuje a je postupně naplňována Národní soustava kvalifikací.

Všechny školy tak při vytváření svého vlastního vzdělávacího projektu, kterým je školní vzdělávací program, přihlížejí k požadavkům, které přináší:

- ▶ RVP – požadavky, které je třeba naplnit pro všechny vzdělávací programy vytvořené na různých školách v rámci téhož oboru vzdělání;
- ▶ kvalifikační a hodnoticí standard profesní kvalifikace v NSK (jedné nebo více), jejíž obsahové zaměření odpovídá zaměření oboru vzdělání.

Rámec flexibility vzdělávacích cest a programů vytvářejí na celostátní úrovni tři typy standardů, které jsou v souladu s evropským konceptem celoživotního učení:

- ▶ **Profesní standardy** (Occupational standards) v podobě tzv. kvalifikačních standardů podle zákona č. 179/2006 Sb.
- ▶ **Vzdělávací standardy** (Education/training standards) v podobě tzv. rámcových vzdělávacích programů jako kurikulárních standardů podle zákona č. 561/2004 Sb.
- ▶ **Hodnoticí standardy** (Assessment standards) v podobě tzv. hodnoticích standardů podle zákona č. 179/2006 Sb. i č. 561/2004 Sb.

PRIORITNÍ OBLASTI

Národní ústav pro vzdělávání se intenzivně zabývá nejen počátečním a dalším vzděláváním, ale i vymezováním kvalifikací, uznáváním výsledků učení a zkouškami. Společný rozvoj všech souvisejících komponent je jednou z podmínek úspěšné realizace konceptu celoživotního učení. Aktivity podporující celoživotní učení doplňuje dlouhodobá snaha napomáhat rozvoji mezinárodní mobility a uplatnění absolventů na evropském trhu práce, spojená s evropskými nástroji podpory mobility učících se a transparentnosti vzdělávacích a kvalifikačních systémů.

V oblasti **počátečního odborného vzdělávání** je uznávanou prioritou zvyšování kvality a relevance vůči potřebám trhu práce. V současném stavu je většina oborů vzdělání v ČR jednoznačně vymezena jako lineární vzdělávací program příslušným RVP. Ten musí následně respektovat i všechny odvozené ŠVP. Možnosti změn ŠVP neodpovídají v potřebném rozsahu dynamice změn technologií i trhu práce a celý systém odborného vzdělávání tak reaguje na potřeby zaměstnavatelů s určitým zpožděním.

Kvalitní a široce dostupné **další vzdělávání** výrazně přispívá k lepšímu postavení člověka na trhu práce, podporuje na jedné straně jeho osobnostní rozvoj, a tedy sociální inkluzi a na druhé straně konkurenceschopnost ekonomiky. Je zřejmé, že vytvářet nové příležitosti pro vzdělávání je potřebné v jakémkoliv období lidského života.

V oblasti **uznávání výsledků učení** má klíčový význam rozpracovávání postupů a nástrojů, které umožňují růst efektivitu a kvalitu procesu uznávání.

MODULARIZACE VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ

Společnou reakcí na požadavek flexibility vzdělávacích cest i na rozvoj uznávání výsledků učení může být podpora modularizace vzdělávání a uplatňování prvků ECVET.

Modulové uspořádání výuky je již nyní součástí českého vzdělávacího systému a řada škol ho využívá. Příprava vzdělávacích modulů je náročná, a tak školy někdy spíše volí tradiční předměty či vzdělávací oblasti. Přitom v odborném vzdělávání přináší modulární uspořádání kurikula mnoho výhod, a to jak během studia, tak i ve vztahu k uplatnění žáků v praxi.

Modulově lze vyučovat jak matematiku a přírodní vědy, tak např. projektování a konstruování pomocí 3D technologie. Výuka v modulech je zaměřena na přesně vymezený cíl a jasná jsou i kritéria pro jeho splnění. Pro žáky je to přehlednější. Moduly také lépe podporují integraci a souvislosti mezi odborným a všeobecným vzděláváním. Kromě toho je možné vzdělávací moduly kombinovat podle potřeb žáků, školy, sociálních partnerů a potřeb trhu práce a připravit tak vzdělávací program školy skutečně na míru.

Z hlediska denní praxe škol je důležité, že v rámci projektu MOV vzniká několik stovek vzdělávacích modulů, které budou školy moci využít přímo nebo jako inspiraci pro úpravy svých ŠVP.

JEDNOTKY VÝSLEDKŮ UČENÍ

Je výhodné, pokud je vytváření a využívání modulů ve vzdělávání propojeno s vymezováním a využíváním jednotek výsledků učení, tedy složek kvalifikací tvořených uceleným souborem znalostí, dovedností a kompetencí, které mohou být ohodnoceny.

Při řešení úkolů v projektu MOV je dostatek prostoru na podporu spolupráce škol a podniků. Při vymezování jednotek výsledků učení tak mohou zaměstnavatelé i vzdělavatelé společně komunikovat o svých očekáváních i o možnostech reakce na tato očekávání: a to jak směrem ke vzdělávacímu obsahu, tak směrem k cílům vzdělávání a ve vztahu k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce.

Dialog mezi zástupci zaměstnavatelů a vzdělavatelů může proběhnout několika způsoby.

- ▶ Pokud je zdrojem primární aktivity škola, pak si může v rámci svého ŠVP vymezit vzdělávací modul a na jeho základě i jednotku výsledků učení nebo několik jednotek. Ty potom představují pro zaměstnavatele popis toho, co může škola „k osvojování“ nabídnout. Pokud je tato nabídka pro zaměstnavatele zajímavá, může se škola s ním i se žákem dohodnout a dohodu stvrdit smluvně. Na tomto základě bude všem třem stranám jasné, co se žák může a má u zaměstnavatele naučit.
- ▶ Pokud vstupní aktivitu zajistí zaměstnavatel, pak může postupovat tak, že na základě schválených standardů v NSK (případně dalších požadavků) navrhne jednotky výsledků učení, na jejichž základě je následně možné ve škole vymezovat nové vzdělávací moduly, případně je promítat do komplexnějších vzdělávacích programů.

PROPOJENÍ VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ S NSK

NSK je veřejně dostupný registr profesních kvalifikací a jejich kvalifikačních a hodnotících standardů. Součástí NSK je sada úrovní (rámec) pro tyto kvalifikace, která obsahuje osm úrovní, srovnatelných s úrovněmi Evropského rámce kvalifikací.

Do vytváření i aktualizace NSK jsou významně zapojeni sociální partneři, zejména zástupci zaměstnavatelů sdružení v sektorových radách. I proto je NSK využíváným zdrojem významných informací pro tvůrce vzdělávacích programů v odborném vzdělávání.

S využitím NSK mohou být vytvářeny jednotky výsledků učení na základě těchto předpokladů:

- ▶ Jednotka výsledků učení (jednotka) je složka kvalifikace. Je tvořena uceleným souborem znalostí, dovedností a kompetencí, které lze hodnotit a validovat. Kvalifikace sestává ze souboru jednotek.
- ▶ Profesní kvalifikace v NSK je možné popsat jako kombinace jednotek výsledků učení.
- ▶ Jednotky výsledků učení se většinou mohou krýt s jednotlivými odbornými způsobilostmi v kvalifikačních standardech profesních kvalifikací, případně s jejich částmi nebo s jejich shluky.

Mimořádný význam pro využívání NSK k propojování světa práce a vzdělávání má Centrální databáze kompetencí, společná pro Národní soustavu kvalifikací a povolání. V databázi je popsáno a uloženo více než 18 000 jednotlivých kompetencí.

PRÁCE S KVALIFIKACEMI V MOV

Část aktivit v projektu MOV směřuje k podpoře využívání NSK tvůrci vzdělávacích programů, což by mělo pomoci zajistit žákům lepší uplatnitelnost na trhu práce.

Práce byla zahájena mapováním vazeb mezi obory vzdělání zařazenými do projektu a profesními kvalifikacemi v NSK. Ke každému oboru vzdělání byly nejdříve přiřazeny úplné profesní kvalifikace a k nim profesní kvalifikace, které je tvoří. Následně vznikl seznam dalších profesních kvalifikací, které s úplnou profesní kvalifikací a s oborem vzdělání nějakým způsobem korespondují a mohly by být inspirativní s ohledem na vyučovaná zaměření ŠVP ve školách.

Výsledkem posuzování sestav profesních kvalifikací navržených experty je formulace námětů pro vytvoření (kvalifikačních) vzdělávacích modulů, které umožní učitelům lépe zaměřit přípravu žáků na potřeby trhu práce a zároveň připraví žáky k získání profesní kvalifikace. Soubor kvalifikačních modulů by mělo doplnit 25 sestav komplexních úloh, žákovských projektů nebo příkladů dobré praxe, které by měly nabídnout kvalitnější a zajímavější přípravu žáků v zapojených oborech vzdělání.

Co v projektu MOV vzejde z propojování ŠVP a NSK:

- ▶ Bude navrženo propojení profesních kvalifikací a úplných profesních kvalifikací NSK se specifickou (kvalifikační) částí ŠVP pro zvolené obory vzdělání.
- ▶ Ve spolupráci se školami budou pro obory vzdělání zařazené do projektu rozpracovány výsledky učení z RVP ve vazbě na NSK ve vzdělávacích modulech, které budou následně využity pro tvorbu a úpravy ŠVP.
- ▶ Budou vytvořeny modelové sestavy komplexních úloh, vzdělávacích projektů a příkladů dobré praxe pro začlenění profesních kvalifikací či úplných profesních kvalifikací NSK do výuky, která by tak měla pružněji reagovat na měnící se požadavky trhu práce.
- ▶ Bude připravena metodika koncipování ŠVP s využitím kvalifikací NSK.
- ▶ Důležitou součástí bude výměna zkušeností z tvorby odborné složky vzdělávání mezi odbornými školami a dalšími aktéry prostřednictvím informačních seminářů.

PŘÍNOS PRO CÍLOVÉ SKUPINY

Projekt MOV je zaměřen na podporu kvality ve středním odborném vzdělávání. Jeho výstupy jsou určeny školám a jejich učitelům, žákům i zaměstnavatelům.

Školy, které uskutečňují střední odborné vzdělávání, získají prostřednictvím projektu MOV další podněty ke zlepšení plánování a realizace školního kurikula, včetně zlepšení práce s požadavky zaměstnavatelů. Tím, že se zaměstnavatelé budou podílet na vzdělávání žáků, mohou sami přispět k tomu, aby v budoucnu získávali absolventy, kteří budou lépe odpovídat jejich požadavkům. Vyučujícím na středních odborných školách pak projekt přinese metodickou podporu pro jejich práci se žáky prostřednictvím modelově zpracovaných sestav komplexních úloh, vzdělávacích projektů, příkladů dobré praxe včetně pracovních úloh a postupů. Nejdůležitější přínos je však pro žáky, resp. absolventy, kteří získají lepší možnosti uplatnění na trhu práce a přípravu pro celoživotní učení.

ADMINISTRATIVNÍ ÚDAJE

Zahájení projektu	1. května 2017
Ukončení projektu	30. dubna 2020
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_020/0004176
Příjemce dotace	Národní ústav pro vzdělávání
Rozpočet projektu	96 964 737 Kč

www.projektmov.cz